

ROZHODNUTIE DOZORNÉHO ÚRADU EZVO

č. 189/12/COL

z 22. mája 2012,

ktorým sa vyníma výroba a veľkoobchodný predaj elektrickej energie v Nórsku z pôsobnosti smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/17/ES o koordinácii postupov obstarávania subjektov pôsobiach v odvetviach vodného hospodárstva, energetiky, dopravy a poštových služieb

DOZORNÝ ÚRAD EZVO,

na túto žiadosť dozornému úradu zaslalo Nórsko listom z 20. marca 2012 a žiadatelia listom z 22. marca 2012.

so zreteľom na Dohodu o Európskom hospodárskom priestore,

so zreteľom na akt uvedený v bode 4 prílohy XVI k Dohode o Európskom hospodárskom priestore, ktorým sa stanovujú postupy zadávania verejných zákaziek v sektore verejnoprospešných služieb (smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/17/ES z 31. marca 2004 o koordinácii postupov obstarávania subjektov pôsobiach v odvetviach vodného hospodárstva, energetiky, dopravy a poštových služieb⁽¹⁾) (ďalej len „smernica 2004/17/ES“), a najmä na jej článok 30,

so zreteľom na Dohodu medzi štátmi EZVO o zriadení dozorného úradu a súdu (ďalej len „dohoda o dozore a súde“), a najmä na jej články 1 a 3 protokolu 1,

so zreteľom na žiadosť predloženú dozornému úradu 24. januára 2012 spoločnosťami Akershus Energi Vannkraft AS, E-CO Energi AS, EB Kraftproduksjon AS a Østfold Energi AS (ďalej len „žadatelia“),

so zreteľom na rozhodnutie Dozorného úradu EZVO (ďalej len „dozorný úrad“) z 19. apríla 2012, ktorým sa členovia zodpovední za verejné obstarávanie splnomocňujú prijímať určité rozhodnutia v oblasti verejného obstarávania (rozhodnutie č. 138/12/COL),

po konzultácii s Výborom pre verejné obstarávanie úradu EZVO, ktorý pomáha Dozornému úradu EZVO,

keďže:

I. SKUTOČNOSTI

(1) Dňa 24. januára 2012 bola dozornému úradu podľa článku 30 ods. 5 smernice 2004/17/ES doručená žiadosť od spoločností Akershus Energi Vannkraft AS, E-CO Energi AS, EB Kraftproduksjon AS a Østfold Energi AS o schválenie uplatniteľnosti článku 30 ods. 1 smernice 2004/17/ES na výrobu a veľkoobchodný predaj vodnej energie v Nórsku. Listom zo 17. februára 2012 dozorný úrad požiadal Nórsko (dokument č. 624270) a žiadateľov (dokument č. 624258) o dodatočné informácie. Odpoveď

(2) Žiadosť žiadateľov, ktorých treba považovať za verejné podniky v zmysle smernice 2004/17/ES, sa týka výroby a veľkoobchodnej dodávky vodnej energie, ako sa uvádza v žiadosti.

II. PRÁVNY RÁMEC

(3) V článku 30 ods. 1 smernice 2004/17/ES sa uvádza, že zákazky, ktorých cieľom je umožniť činnosť uvedenú v článkoch 3 až 7 a ktoré sa majú vykonať, nepodliehajú tejto smernici, ak v štáte EZVO, v ktorom sa vykonávajú, je táto činnosť priamo vystavená hospodárskej súťaži na trhoch, na ktoré nie je obmedzený prístup.

(4) Podľa článku 30 ods. 5 smernice 2004/17/ES môžu obstarávatelia požiadať o uplatniteľnosť článku 30 ods. 1, ak to právne predpisy príslušného štátu EHP umožňujú. Z oddielu 15-1 ods. 2 nariadenia č. 403 zo 17. apríla 2006 o verejnom obstarávaní v sektore verejnoprospešných služieb (Forskrift nr. 403 av 7. April 2006 om innkjøp i forsyningssektorene) vyplýva, že obstarávatelia môžu dozorný úrad požiadať o uplatniteľnosť článku 30 ods. 1 smernice 2004/17/ES, ak získali stanovisko nórskeho orgánu na ochranu hospodárskej súťaže.

(5) Žiadatelia dostali 16. marca 2011 stanovisko nórskeho orgánu na ochranu hospodárskej súťaže, v ktorom tento orgán dospel k záveru, že príslušné činnosti sú priamo vystavené hospodárskej súťaži na trhu, na ktorý nie je obmedzený prístup.

(6) Prístup na trh sa považuje za neobmedzený, ak štát vykonal a uplatnil príslušné právne predpisy EHP, ktorými sa otvára daný sektor alebo jeho časť. Tieto právne predpisy sú uvedené v prílohe XI smernice 2004/17/ES, v ktorej sa pre odvetvie elektrickej energie odkazuje na smernicu Európskeho parlamentu a Rady 96/92/ES z 19. decembra 1996 o spoločnej právnej úprave vnútorného trhu s elektrickou energiou⁽²⁾. Smernicu 96/92/ES nahradila smernica Európskeho

(1) Ú. v. EÚ L 134, 30.4.2004, s. 1.

(2) Ú. v. ES L 27, 30.1.1997, s. 20.

parlamentu a Rady 2003/54/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrickou energiou a o zrušení smernice 96/92/ES⁽¹⁾ („smernica 2003/54/ES“), ktorá je začlenená do Dohody o EHP v bode 22 prílohy IV. To znamená, že prístup na trh sa považuje za neobmedzený, ak nórsky štát implementoval a riadne uplatnil smernicu 2003/54/ES.

- (7) Vystavenie hospodárskej súťaži sa hodnotí na základe rôznych ukazovateľov, z ktorých žiaden nie je sám o sebe rozhodujúci. Vzhľadom na trhy, ktorých sa toto rozhodnutie týka, trhový podiel hlavných aktérov na danom trhu predstavuje jedno kritérium, ktoré by sa malo zohľadniť. Ďalším kritériom je miera koncentrácie na týchto trhoch. Vzhľadom na charakteristiky dotknutých trhov by sa mali zohľadniť i ďalšie kritériá, ako napríklad fungovanie vyrovnávacieho trhu, cenová súťaž a miera, v akej zákazníci menia dodávateľov.

III. POSÚDENIE

Vymedzenie trhu

Tovarový trh

- (8) Relevantným tovarovým trhom je výroba a veľkoobchodná dodávka elektrickej energie⁽²⁾. Trh preto zahŕňa výrobu elektrickej energie v elektrárnach a dovoz elektrickej energie cez prepojovacie vedenia na opätovný predaj priamo veľkým priemyselným zákazníkom alebo maloobchodníkom.

Geografický trh

- (9) Nórsky veľkoobchodný trh s energiou je vo vysokej miere integrovaný do severského trhu (Dánsko, Nórsko, Švédsko a Fínsko). Významný podiel výroby elektrickej energie v severskom regióne sa obchoduje na spoločnej severskej burze zákaziek na fyzické dodanie elektrickej energie, ktorú prevádzkuje spoločnosť Nord Pool Spot AS (ďalej len „Nord Pool“). Severská burza s elektrickou energiou spoločnosti Nord Pool v súčasnosti zahŕňa veľkoobchodné trhy s elektrickou energiou v Nórsku, Švédsku, Dánsku, vo Fínsku a v Estónsku.
- (10) Nord Pool prevádzkuje dva trhy pre fyzické veľkoobchodné obchodovanie s elektrickou energiou: medzidenný trh Elspot, na ktorom sa denne obchoduje

s hodinovými zákazkami na fyzickú dodávku elektriny počas nasledujúcich 24 hodín a trh Elbas, nepretržitý cezhraničný trh v priebehu dňa, kde sa konajú úpravy obchodov urobených na medzidennom trhu až do jednej hodiny pred dodávkou. Tieto trhy spolu v roku 2010 pokrývali 74 % spotreby elektrickej energie severských krajín s objemom 307 TWh. Zostávajúci obchodovaný objem sa vyjednáva bilaterálne medzi dodávateľom a zákazníkom.

- (11) Severský trh sa delí na niekoľko ponukových oblastí, ktoré sú spojené prepojovacími vedeniami. Obchodovaná cena na trhu Elspot sa zakladá na ponukách na nákup a ponukách na predaj od všetkých účastníkov trhu a stanovuje sa tak, že vyrovnáva ponuku a dopyt na trhu pre každú hodinu počas 24 hodín. Cenový mechanizmus na trhu Elspot upravuje tok elektrickej energie cez prepojovacie vedenia na trh podľa dostupnej obchodnej kapacity operátorov severskej prenosovej sústavy.

- (12) Obmedzenia prenosovej kapacity v severskom regióne môžu viesť k dočasnému preťaženiu, čím sa celá severská oblasť geograficky rozdelí na menšie trhy. Na prepojeniach medzi severskými krajinami a v rámci Nórska sa používa cenový mechanizmus na odľahčenie sieťového preťaženia zavedením rôznych cien na trhu Elspot. Preto môžu existovať rôzne ceny v cenových oblastiach, ktoré udržiavajú rovnováhu medzi ponukou a dopytom v danej oblasti.

- (13) V dôsledku toho sa relevantný geografický trh môže meniť z hodiny na hodinu. V prípade preťaženia je relevantný geografický trh potom užší než severská oblasť a môže sa zhodovať s domácimi ponukovými oblasťami.

- (14) V súčasnosti existuje v Nórsku päť ponukových oblastí⁽³⁾.

- (15) Percentuálny podiel hodín, kedy dochádza k cenovým rozdielom medzi jednotlivými oblasťami v severskom regióne, je však obmedzený:

Cenová oblasť	% hodín izolovaných
NO 1 – Oslo	1,4 %
NO 2 – Kristiansand	16,4 %
NO 3 – Trondheim	6,2 %
NO 4 – Tromsø	6,6 %
NO 5 – Bergen	4,1 %
15.3.2010 – 11.3.2011	

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ L 176, 15.7.2003, s. 37. Smernica 2003/54/ES bola začlenená do Dohody o EHP rozhodnutím Spoločného výboru EHP č. 146/2005 z 2. decembra 2005 (Ú. v. EÚ L 53, 23.2.2006, s. 43) a nadobudla účinnosť pre štáty EZVO 1. júna 2007.

⁽²⁾ Pozri rozhodnutia Európskej komisie z 26. januára 2011 vo veci COMP/M.5978 – GDF Suez/International Power, z 22. decembra 2008 vo veci COMP/M.5224 – EDF/British Energy, zo 14. novembra 2006 vo veci COMP/M.4180 – Gaz de France/Suez, z 9. decembra 2004 vo veci M.3440 – EDP/ENI/GDP. Pozri aj rozhodnutia prijaté Komisiou, ktorými sa vyníma výroba a predaj elektrickej energie vo Švédsku a Fínsku z pôsobnosti smernice 2004/17/ES; rozhodnutím z 19. júna 2006 sa stanovuje, že článok 30 ods. 1 smernice 2004/17/ES sa uplatňuje na výrobu a predaj elektrickej energie vo Fínsku okrem Ålandských ostrovov a rozhodnutím z 29. októbra 2007 sa vyníma výroba a predaj elektrickej energie vo Švédsku z pôsobnosti smernice 2004/17/ES.

⁽³⁾ Oslo – NO 1, Kristiansand – NO 2, Trondheim – NO 3, Tromsø – NO 4 a Bergen – NO 5. Dňa 5. septembra sa hranica medzi ponukovou oblasťou NO 2 a NO 5 posunula smerom na sever v dôsledku nového spojenia, ktoré bolo dané do prevádzky. Údaje poskytnuté v žiadosti nezohľadňujú túto zmenu.

Väčšinu času sú cenové oblasti spojené:

Skupina cenových oblastí	% hodín spojených
NO 1 – NO 2	77,7 %
NO 1 – NO 3	48,0 %
NO 1 – NO 5	94,9 %
NO 2 – NO 5	76,6 %
NO 3 – NO 4	89,9 %
NO 1 – NO 2 – NO 5	75,7 %
NO 3 – NO 4 – Švédsko	76,3 %

15.3.2010 – 11.3.2011

Nórske cenové oblasti sú zvyčajne spojené so Švédskom.

- (16) Možnosť výskytu preťaženia môže vzbudiť obavy týkajúce sa možného využívania dočasných nedostatkov na zvýšenie miestnej trhovej sily. Preto nórske orgány na ochranu hospodárskej súťaže vymedzili relevantný geografický trh ako severský trh počas hodín bez preťaženia a ako menší trh počas hodín preťaženia ⁽¹⁾.
- (17) Otázka, či sa tento trh má vymedziť tak, že pokrýva severský región alebo menšie oblasti, zostáva otvorená, keďže výsledok analýzy je rovnaký bez ohľadu na to, či sa analýza zakladá na užšej alebo širšej definícii.

Prístup na trh

- (18) Podľa súčasných dostupných informácií a na tieto účely sa zdá, že Nórsko v plnom rozsahu implementovalo a uplatnilo smernicu 2003/54/ES. V dôsledku toho a v súlade s článkom 30 ods. 3 prvým pododsekom by sa prístup na trh mal na území Nórska považovať za neobmedzený.

Vystavenie hospodárskej súťaži

- (19) Dozorný úrad v súlade s Európskou komisiou ⁽²⁾ bude analyzovať trhový podiel troch hlavných výrobcov, stupeň koncentrácie na trhu a stupeň trhovej likvidity.

⁽¹⁾ Pozri rozhodnutia ministerstva vládnej správy zo 14. októbra 2002 Statkraft – Agder Energi a zo 7. februára 2003 Statkraft – Trondheim Energiverk.

⁽²⁾ rozhodnutím z 19. júna 2006 sa stanovuje, že článok 30 ods. 1 smernice 2004/17/ES sa uplatňuje na výrobu a predaj elektriny vo Fínsku okrem Alandských ostrovov a rozhodnutím z 29. októbra 2007 sa vyníma výroba a predaj elektrickej energie vo Švédsku z uplatňovania smernice 2004/17/ES, body 7 – 13.

- (20) Európska komisia sa domnieva, že pokiaľ ide o výrobu elektrickej energie, „jedným z ukazovateľov stupňa hospodárskej súťaže na vnútroštátnych trhoch je celkový podiel troch najväčších výrobcov na trhu“ ⁽³⁾.

- (21) Celkový trhový podiel vzhľadom na výrobnú kapacitu predstavoval v roku 2010 u troch najväčších výrobcov v severskom regióne 45,1 % (Vattenfall: 18,8 %, Statkraft: 13,3 % a Fortum: 13 %), čo je prijateľná úroveň.

- (22) Stupeň koncentrácie meraný v Nórsku prostredníctvom Hirschmanovho-Herfindahlovho indexu (HHI) podľa kapacity bol 1 826 v roku 2008 ⁽⁴⁾.

- (23) Severský veľkoobchodný trh s elektrickou energiou treba považovať za konkurencieschopný. Prechod na otvorený trh v severskom regióne bol veľmi úspešný. Od otvorenia spoločného nórsko-švédskeho trhu v roku 1996 sa do tohto trhu neskôr začlenili ďalšie severské krajiny; Fínsko v roku 1998, Dánsko v rokoch 1999/2000 a Estónsko v roku 2010. Približne 74 % spotreby elektrickej energie v severskom regióne bolo v roku 2010 obchodovaných na burze. Celkovo je na burze registrovaných 300 obchodníkov.

- (24) Ako už bolo uvedené, nedostatky v dôsledku preťaženia sú zriedkavé a časovo obmedzené. Preto existuje stály konkurenčný tlak vyplývajúci z možnosti získať elektrickú energiu z oblastí mimo nórskeho územia. Medzi severskými krajinami sa neplatia žiadne poplatky za prenos. Často nepreťažené spojenia medzi Nórskom a ostatnými cenovými oblasťami sú zárukou toho, že investície v odvetví elektrickej energie nemožno na nórskom trhu realizovať bez ohľadu na ostatných výrobcov na severskom trhu. Okrem toho veľkoobchodné ceny stanovuje spoločnosť Nord Pool, ktorá prevádzkuje vysoko likvidnú obchodnú platformu.

- (25) Za určitý ukazovateľ by sa malo považovať aj fungovanie vyrovnávacích trhov, a to nielen z hľadiska výroby, ale aj z hľadiska veľkoobchodných trhov. V skutočnosti akýkoľvek účastník trhu, ktorého výrobný profil nezodpovedá charakteristike jeho zákazníkov, môže pociťovať rozdiel medzi cenou, za ktorú prevádzkovateľ prenosovej sústavy (PPS) predá vyrovnávaciu energiu, a cenou, za ktorú kúpi späť nadbytočnú výrobu. Tieto ceny môžu byť stanovené pre PPS priamo regulátorom; alebo prípadne sa bude využívať trhový mechanizmus, v ktorom cena bude určená ponukami iných výrobcov s cieľom regulovať ich výrobu smerom nahor alebo smerom nadol. V severskom regióne existuje takmer úplne integrovaný vyrovnávací trh zásobujúci vyrovnávacou elektrickou energiou a jeho hlavné črty (tvorba trhových cien

⁽³⁾ Pozri Správu o pokroku vo vytváraní vnútorného trhu s plynom a elektrickou energiou, KOM(2005) 568 v konečnom znení z 15. novembra 2005, rozhodnutie z 29. októbra 2007, ktorým sa vyníma výroba a predaj elektrickej energie vo Švédsku z pôsobnosti smernice 2004/17/ES.

⁽⁴⁾ Pozri pracovný dokument útvarov Komisie: Technická príloha k oznámeniu Komisie Rade a Európskemu parlamentu „Správa o pokroku pri vytváraní vnútorného trhu s plynom a elektrickou energiou“, KOM(2010) 84 v konečnom znení, s. 12.

a malé rozpätie medzi nákupnou cenou od prevádzkovateľa prenosových sústav a predajnou cenou) by sa mali považovať za ukazovatele priameho vystavenia hospodárskej súťaži.

- (26) Tieto faktory by sa preto mali chápať ako ukazovatele priameho vystavenia hospodárskej súťaži na relevantnom trhu, ktorý je predmetom prieskumu, bez ohľadu na to, či geografický rozsah trhu zahŕňa celý severný región alebo menšie oblasti.

IV. ZÁVER

- (27) Vzhľadom na uvedené faktory v Nórsku by sa podmienka priameho vystavenia hospodárskej súťaži ustanovená v článku 30 ods. 1 smernice 2004/17/ES mala považovať za splnenú, pokiaľ ide o výrobu a veľkoobchodný predaj elektrickej energie v Nórsku. Okrem toho, ako sa uvádza v odôvodnení 18, podmienka voľného prístupu k činnosti sa musí považovať za splnenú. V dôsledku toho by sa smernica 2004/17/ES nemala uplatňovať v prípade, keď obstarávatelia udedia zákazky, ktoré majú zabezpečiť výrobu elektrickej energie alebo jej veľkoobchodný predaj v týchto geografických oblastiach, a ani v prípade, keď v týchto oblastiach organizujú verejné súťaže návrhov na vykonávanie takejto činnosti.
- (28) Toto rozhodnutie je založené na právnej a skutkovej situácii k 24. januáru 2012, ako to vyplýva z informácií poskytnutých žiadateľom. Môže byť revidované v prípade, ak by výrazné zmeny v právnej a skutkovej situácii znamenali, že by už neboli splnené podmienky uplatňovania článku 30 ods. 1 smernice 2004/17/ES.
- (29) Toto rozhodnutie sa vykonáva výhradne na udelenie výnimky podľa článku 30 smernice 2004/17/ES

a nemá vplyv na uplatňovanie pravidiel hospodárskej súťaže.

- (30) Toto rozhodnutie sa vzťahuje na výrobu a veľkoobchodný predaj elektrickej energie v Nórsku a netýka sa činností prenosu, distribúcie a maloobchodných dodávok elektrickej energie v Nórsku.
- (31) Opatrenia stanovené týmto rozhodnutím sú v súlade so stanoviskom Výboru pre verejné obstarávanie úradu EZVO, ktorý pomáha Dozornému úradu EZVO,

PRIJAL TOTO ROZHODNUTIE:

Článok 1

Akt uvedený v bode 4 prílohy XVI k Dohode o Európskom hospodárskom priestore, ktorým sa stanovujú postupy zadávania verejných zákaziek v sektore verejných služieb (smernica 2004/17/ES) sa neuplatňuje na zákazky zadané obstarávateľmi, ktorých cieľom je umožniť výrobu a veľkoobchodný predaj elektrickej energie v Nórsku.

Článok 2

Toto rozhodnutie je určené Nórskej vláde.

V Bruseli 22. mája 2012

Za Dozorný úrad EZVO

Sverrir Haukur GUNNLAUGSSON
člen kolégia

Xavier LEWIS
riaditeľ